

Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA)
T.a.v. dhr. K. Douma (voorzitter)
Mercuriusplein 3
2132 HA Hoofddorp

Verzonden via consultaties@nba.nl

Onderwerp: Eumedion reactie op 'Consultatie handreiking 1137 Corruptie, werkzaamheden van de accountant'

Ref: B23.17

Den Haag, 2 oktober 2023

Geachte heer Douma,

Eumedion waardeert de gelegenheid om te reageren op de 'Consultatie handreiking 1137, Corruptie, werkzaamheden van de accountant'. Getrouwe transparantie over corruptierisico's, -incidenten, anti-corruptiebeleid en de effectiviteit daarvan is van groot belang voor institutionele beleggers.

Corruptie is een ernstige vorm van fraude

Corruptie is niet alleen een misdrijf, maar het ondermijnt ook het ondernemings- en vestigingsklimaat van landen, het beloont en versterkt individuen die onrechtmatig profiteren, het kan zelfs het verval van staten inleiden en het staat het pad naar een gezonde samenleving in de weg. Het verheugt ons dat de concept-handreiking de negatieve impact van corruptie op de samenleving goed onderkent en benadrukt dat corruptie niet alleen in verre landen plaatsvindt, maar ook dichterbij huis.

Ondernemingen die via corruptie willens en wetens het gezond functioneren van de samenleving ondergraven, kunnen er op rekenen dat ze de toegang tot kapitaal van lange termijn institutionele beleggers zullen verliezen, ongeacht de omvang van de corruptie.

Daarnaast kunnen de aansprakelijkheids- en reputatierisico's van corruptie groot zijn; zodanig groot dat de continuïteit van een onderneming in gevaar kan komen. Er is voor institutionele beleggers met

een lange termijn horizon ook geen financieel gewin te behalen met corruptie, zelfs als deze onopgemerkt zou blijven. Het destructieve karakter van corruptie heeft namelijk ook negatieve gevolgen voor de vele andere ondernemingen waarin institutionele beleggers investeren. Eumedion beschouwt corruptie als een ernstige vorm van fraude en een destructieve vorm van korte termijn geneigdheid door ondernemingen die op gespannen voet staat met duurzame, lange termijn waardecreatie.

Eumedion propageert daarom een *zero tolerance* aanpak door het bestuur en de raad van commissarissen van ondernemingen ten aanzien van corruptie, ongeacht de omvang, en wij benadrukken het belang van transparante verslaggeving hierover. De primaat voor externe transparantie ligt bij het bestuur dat in samenspraak met en onder toezicht van de audit commissie de rapportage richting aandeelhouders contextualiseert.

Rapportage over corruptie door ondernemingen schiet tekort

Wij hebben echter vastgesteld dat als ondernemingen inzicht geven in hun corruptierisico's en anti-corruptiebeleid, deze toelichtingen voor ons vaak tekortschieten. Er is met name een gebrek aan duidelijkheid over de effectiviteit van de anti-corruptiemaatregelen en over (signalen van) incidenten die zich hebben voorgedaan. De externe accountant (en de handreiking) heeft hierin een belangrijke rol te vervullen.

Tal van verbeteringen in concept-handreiking

Het verheugt ons dan ook dat de concept-handreiking tal van significante versterkingen bevat. Corruptie wordt nu aanmerkt als een vorm van fraude, en niet slechts als een vorm van niet-naleving van wet- en regelgeving. Hiermee worden corruptierisico's terecht een onderdeel van de verplichte frauderisicoanalyse. Ook wijst de concept-handreiking expliciet op de poortwachtersrol die de accountants hebben omtrent corruptie, inclusief een hyperlink naar een capita selecta van relevante tuchtrechtelijke uitspraken.

Verdere aanscherpingen nodig

Eumedion vindt dat incidenten en de acties van het bestuur die hierop betrekking hebben, tijdig dienen te worden gemeld in de verslaggeving en er dient inzage te worden gegeven in de aard en kwantiteit van vermoedens en aanwijzingen van corruptie. Dergelijke informatie kan onder meer een belangrijke indicatie zijn dat het bestuur (niet) voldoende alert is om zich er van te vergewissen dat het beleid effectief is. Waar de rapportage door het bestuur op dit gebied tekortschiet, zien wij een kerntaak voor de externe accountant om in zijn verslag hier alsnog duidelijkheid over te verschaffen.

De handreiking dient dus niet alleen 'onder de motorkap' tot verbeteringen leiden in het audit proces en de effectiviteit van corruptiebestrijding bij de onderneming, maar is in onze ogen pas af als deze ook wezenlijk zal bijdragen aan het verrijken van het inzicht en het gerechtvaardigde vertrouwen van beleggers in de rapportage over de effectiviteit van het anti-corruptiebeleid.

In dit licht kunnen wij ons voorstellen dat de concept-handreiking op bepaalde punten anders wordt geformuleerd.

Corruptie is kwalitatief materieel

Hoewel de handreiking hier en daar het kwalitatieve aspect van corruptie aanstipt, is er soms een eenzijdige nadruk op juist de kwantitatieve impact op de huidige te controleren jaarrekening. Onder andere in de volgende passage die gaat over het in kaart brengen van corruptierisico's, veelal het startpunt van de audit:

“Hoe groter de gevoeligheid van een transactiestroom, rekeningsaldo of toelichting voor een afwijking van materieel belang - des te waarschijnlijker is de afwijking.”

Daarnaast lijkt reputatieverlies volgens de handreiking ook ten onrechte pas materieel te kunnen zijn als het consequenties krijgt voor posten in de onderhavige jaarrekening:

“Als de klant de wet- en regelgeving niet naleeft, bijvoorbeeld door mee te werken aan corruptie, kan dit resulteren in een afwijking van materieel belang in de jaarrekening. Wegens de dreiging van boetes, schadeclaims, reputatieverlies en omzetsderving kan in de jaarrekening een voorziening of een adequate toelichting nodig zijn (Standaard 250.19b).”

De concept-handreiking sluit verder ten onrechte niet uit dat accountant de groepsmaterialiteit blijft aanhouden:

“De accountant moet de materialiteit niet alleen cijfermatig benaderen, maar ook de kwalitatieve aspecten van materialiteit meewegen. [...] Als de accountant corruptierisico's onderkent, overweegt de accountant of hiervoor een specifiek materialiteitsniveau moet worden gehanteerd dat lager is dan de materialiteit voor de jaarrekening als geheel.”

Corruptie is vaak een verborgen kostenpost; de ontdekking ervan en mogelijke herclassificatie zal op zichzelf niet hoeven te leiden tot een ander netto resultaat in het voorbije boekjaar. Sommige accountants zouden wellicht kunnen concluderen dat alleen het aannemelijke perspectief op een boete, of op een verlies van een lopend contract leidt tot een afwijking van materieel belang. Vanuit beleggersperspectief zijn aanwijzingen dat het anti-corruptiebeleid niet effectief lijkt te zijn geweest op zichzelf al materieel en dient de onderneming, dan wel de accountant hierover te rapporteren.

De handreiking zou specifieke aandacht kunnen besteden aan de situatie waarin de accountant de eerste of de enige potentieel aannemelijke partij is die het risico of vermoeden van corruptie vaststelt. In zo'n situatie is het niet ondenkbaar dat de corruptie nog lang zou kunnen voortduren als de accountant niet zou ingrijpen. De accountant zou kunnen concluderen dat de kans op een materiële afwijking juist beperkt is zolang er geen interne beheersingsmaatregelen worden genomen. De handreiking zou moeten waarborgen dat de accountant het publieke belang hierbij voorop stelt. Slide 5 van hoofdstuk 4 in de concept-handreiking lijkt in dit opzicht contraproductief:

“Dit geldt vooral voor tekortkomingen die het management zelf niet aanpakt. Zie hiervoor ook Bijlage 2 van Standaard 315 over inherente risicofactoren (de vatbaarheid van een bewering voor een afwijking die afzonderlijk of gezamenlijk met andere afwijkingen van materieel belang kan zijn, voordat rekening wordt gehouden met de eventuele daarop betrekking hebbende interne beheersingsmaatregelen).”

De bovenstaande voorbeelden van de kwantitatieve benadering in de concept-handreiking doen in onze ogen geen recht aan de significante impact van corruptie op zowel de maatschappij, als ook de mogelijk toekomstige negatieve gevolgen voor de onderneming zelf. De handreiking zou daarom het onderwerp corruptie veel meer als kwalitatief materieel moeten benaderen.

Al met al complimenteert Eumedion de NBA met het consulteren van een concept-handreiking die tal van majeure inhoudelijke verbeteringen bevat. Ook het vernieuwde format van de handreiking ervaren we als verfrissend; toekomstige documenten van de NBA zouden ook van deze opmaak gebruik mogen maken. We merken slechts op dat paginanummering een nuttige toevoeging zou zijn.

Wij zijn uiteraard beschikbaar deze brief desgewenst nader toe te lichten. Onze contactpersoon is Martijn Bos (email: martijn.bos@eumedion.nl tel. 070 2040 304).

Met vriendelijke groet,

Rients Abma
Directeur Eumedion
Zuid Hollandlaan 7
2596 AL DEN HAAG